ותו אי ס"ד כי עביד במלקט וברהיטני מצוה קא עביד מדלא כתיב תער °כר"ל ^(א)^ דאמר ^א^כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה ור"א מאי טעמא יליף מראשו ^ב^דתניא [1]ראשו מה ת"ל לפי שנאמר גבי נזיר [2]תער לא יעבור על ראשו יכול אף נזיר מצורע כן ^ג^ת"ל ראשו ממאי דלמא לעולם אפילו ליקטו במלקט וברהיטני מצוה קעביד וכי תימא תער למה לי למימרא דאפילו בתער ס"ד אמינא הואיל וגבי נזיר כי עביד בתער מיחייב גבי מצורע נמי ליחייב קמ"ל דלא אי סלקא דעתך כי עביד במלקט וברהיטני מצוה קעביד מדלא כתב תער כר"ל ורבנן האי ראשו מאי דרשי ביה מיבעי להו למידחי לאו דהקפה דתניא [3]לא תקיפו פאת ראשכם יכול אף מצורע כן ^ג^ת"ל ראשו למה לי למכתב ראשו ותיפוק ליה מזקנו דתניא [1]זקנו מה ת"ל לפי שנאמר ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף מצורע כן ת"ל זקנו למה לי למכתב ראשו ולמה לי למכתב זקנו צריכי דאי כתב רחמנא זקנו ולא כתב ראשו הוה אמינא ^ג^הקפת כל הראש לא שמה הקפה להכי כתב רחמנא ראשו ואי

רש"י

ותו אי ס"ד דכי עביד. מצורע במלקט וברהיטני שפיר דמי וזקנו להתיר תער הוא דאתא אדרבה מדלא כתב ביה תער ^(א)^ הוה אמינא דבתער לא מישתרי כלל מדלא כתיב תער במצורע ואמינא לך כר"ל דאמר כל מקום שאתה מוצא כו' ה"נ במצורע ליגלח במלקט וברהיטני וליהוי מקיים וגילח את כל שערו וקא ^א]^מוקים ללא תעשה דופאת זקנם לא יגלחו בתער דלא אסרה תורה ^ד)^ הקפת הראש אלא בתער שמע מינה דלהכי איצטריך זקנו למישרי תער במצורע ולמימרא דבתער אין במידי אחרינא לא דומיא ^ה)^ דהקפת ראש דקאתי ליה עשה דוגילח את כל שערו ודחי ליה לאו ^ו)^ דהקפה לפי שאינו יכול לקיים את שניהם. ור"א אית ליה ג"ש וקסבר מלקט ורהיטני נמי עבדי גילוח והוי נמי גילוח שיש בו השחתה ומש"ה כי ליקטו במלקט ורהיטני גבי ^ז)^ הקפה חייב וה"נ מפרש במסכת מכות בפרק אלו הן הלוקין ^ח)^: **ור"א מאי טעמא.** כלומר הואיל ומוקמית להא דתני לעיל דמצורע יליף מדינא כר"א דבתער אין במידי אחרינא לא מאי טעמא אי מדינא הא איכא למיפרך כדלעיל ^ט)^ מה להלך השוה שבהן כו': **יליף מראשו.** דכתיב לגבי מצורע וגילח את כל שערו ואת ראשו: **ראשו מה ת"ל.** והלא כתיב שערו וראשו בכלל שערו הוא אלא לפי שנאמר גבי נזיר תער לא יעבור על ראשו ^ב]^ ת"ל וגילח את ראשו בתער כמו שאמרתי לך גבי נזיר ור"א סבר לה כרבי יונתן דאמר לעיל (דף לט:) דגבי נזיר לא מיחייב אלא בתער ובמידי אחרינא לא ^(ב)^ ה"נ האי דאסירי גבי נזיר מישתרי גבי מצורע ומאי דלא מיחייב ליה גבי נזיר כגון מלקט ורהיטני לא שרי במצורע: **וכ"ת תער למה לי.** וכי תימא למה לי למיכתב במצורע ראשו לילף מתער לא יעבור על ראשו האמור לגבי נזיר למישרייה במצורע ואפילו בתער: **סד"א הואיל וגבי נזיר כו'.** לא לעולם אימא לך דמצורע בתער אין במלקט ורהיטני לא דאי ס"ד דכי עביד במלקט ורהיטני מצוה קעביד ^(ג)^ הוה אמינא דבתער כלל לא משום דלא כתיב ביה תער וכדר"ל כו' והכא ^(ד)^ כיון דאפשר לו לקיים את שניהם עביד במלקט ורהיטני לקיים מצות עשה דוגילח את כל שערו וליקיים נמי לא תעשה דלא יעבור תער דלא אסרה תורה ^א]^ הקפת הראש אלא בתער ואימא דבתער כלל לא קמ"ל אלא לאו שמע מינה ^ג]^ דאיצטריך ליה ראשו למישרי תער בנזיר מצורע למימרא דבתער אין מלקט ורהיטני לא ומש"ה אתי עשה דוגילח את כל שערו ודחי לאו דתער לא יעבור על ראשו לפי שאין אתה יכול לקיים את שניהם דמצורע שגילח במלקט ורהיטני לא עשה ולא כלום: ^(ה)^ ר"א לא מצי יליף במצורע בתער ולא במלקט ורהיטני מזקנו דהקפה משום דקסבר ר"א גבי הקפה דאפילו ליקטו במלקט ורהיטני חייב דכתער דמי ורבנן נמי לא מצו ילפי מצורע בתער ולא במלקט ורהיטני מראשו דנזיר משום דקסברי גבי נזיר כי גילח במלקט ורהיטני חייב דכתער דמי כדאמרינן לעיל [מ.] לרבות כל המעבירין: **להכי כתב רחמנא ראשו.** לאשמועינן דאפילו הקפת כל הראש שמה הקפה: ואי

תוספות

לרבנן דטעון תער לתגלחתו ^ב]^ (נזיר) והכא אי לאו ק"ו דמנזיר לא אתי [להו] תער במצורע וי"ל דאפילו לא קים לו[1] דמצות נזיר בתער מ"מ שפיר ילפינן ק"ו מנזיר דדחי תגלחת דידיה פיאות דהקפת הראש דאיכא בהו לאו במקיף במספרים כדמשמע בסמוך מצורע לא כל שכן שיהא מותר לגלח אף בתער וידחה לאו דהשחתת זקן אלא ע"כ קרא דזקנו אתא להטעינו תער ולא משחיתים אחרים: **ותו אי ס"ד כי עביד במלקט ורהיטני.** דקיים מצות גילוח ע"כ קרא דזקנו לא אתא למימר דמצי עביד בתער מדלא כתיב תער פירוש בהדיא דמבעי לן למימר כדרשב"ל דאסור לעשות ולגלח בתער הואיל ויכול לקיים שניהם שיגלח במלקט ורהיטני או במספרים ולא ידחה לאו ^ג]^ דהשחתת זקן והיה להש"ס לומר לא שרינן תער מדלא כתב תער אלא הש"ס קצר הלישנא דנזיר לישנא קלילא ורגיל בכמה מקומות לקצר לשונו אלא ע"כ קרא דזקנו אתא לקובעו חובה ולהטעין תער למצורע דלא יצא ידי תגלחתו אלא בתער: **ורבי אליעזר.** דאמר אפילו ליקטו במלקט ורהיטני חייב [בפאות] דזקן ומחייב בפאות דזקן אפילו בשאר משחיתין ושפיר אצטריך זקנו דמצורע דדחי לאו דהשחתת זקן והיינו נמי בשאר משחיתין מנא ליה תגלחת דמצורע דדוקא בתער יליף לה מראשו: **ראשו** מת"ל. ראשו דכתיב במצורע והלא כבר כתיב ברישא דקרא יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו מת"ל[2] לפי שנאמר גבי נזיר תער לא יעבור על ראשו תוך ימי נזירותו יכול אף נזיר [מצורע] כך יהא אסור לגלח וכל שער[3] דקרא בשאר גופו ע"כ דאין לומר דעשה דוגילח דמצורע דחי לא תעשה דנזיר דתער לא יעבור על ראשו ועשה דגדל פרע שער ראשו ת"ל (שער) ראשו מיותר דאף נזיר ומצורע חייב לגלח בתער והאי דלא מוקי ר"א ראשו בראשו דכל אדם ולא בנזיר ולמדחי [לאו] דהקפה [גרידא] אי משום דס"ל הקפת כל הראש [לא] שמה הקפה אי משום דעשה דחי לא תעשה [גרידא] נפקא לר"א מגדילים כדבסמוך א"כ ראשו לא איצטריך אלא לראשו דנזיר אע"ג דאיכא לאו דתער לא יעבור ועשה דגדל פרע דחי להו עשה דוגילח מיתורא דראשו דכתיב במצורע והשתא נפקא ליה לר"א תער במצורע מנזיר דמידי דאסר בנזיר להעביר תער על ראשו הטעין במצורע לגלח בתער והיינו דקא מהדר בברייתא דלעיל (דף מ:) למילף תער במצורע מלויס ונזיר מן דינא ולא אתי ליה וצריך הוא ללומדה מראשו [דנזיר][4] ולעולם מנזיר ילפינן למצורע דטעון תער וס"ל[5] לר"א דנזיר לא לקי אלא בתער דוקא כר' יונתן דלעיל הילכך מידי דאסור בנזיר דהיינו תער הטעין ^י)^ לאו במצורע כדמשמע [דאי] על שאר מעבירין נמי לילקי בנזיר אכתי לא ידעינן תער במצורע דאיכא למימר קרא דראשו לשאר מעבירין: **ופריך** כדלעיל דלמא אפילו במלקט ורהיטני נמי מצוה קעביד במצורע וכ"ת למה לי למישרי דאפילו בתער דסד"א כו' גבי מצורע נמי ליחייב כלומר גם כשיהיה הנזיר מצורע ד] קמ"ל ומשני אי ס"ד כי עביד במלקט ורהיטני מצוה קעביד במצורע מדלא כתיב[6] היתר תער בפירוש לא[7] לדחי עשה דמצורע לא תעשה דנזיר שהרי אפשר לקיים שניהן וק"ק אמאי לא מסיק נמי הכא לשינויא דלעיל לשתוק קרא מיניה ואנא אמינא ומה נזיר דאיסורא קעביד כו' וי"ל דהכא איכא למימר דשאני נזיר דליכא אלא חד לאו דהקפת ראש ולכך דחי ליה תגלחתו דנזיר אבל נזיר מצורע אית ביה תרין לאוין לאו דנזיר דתער לא יעבור ולאו דהקפת הראש ולכך לא ידחה עשה דמצורע להנך תרי לאוין ועוד עשה דגידול פרע ועוד תירץ הר"ס דלמאי דבעי למימר פרק ב' נזירין (לקמן דף נח.) אהך ברייתא דראשו דהקפת כל הראש לא שמה הקפה אפילו חד איסורא ליכא בנזיר במקום[8] פאת הראש וליכא למימר ק"ו מנזיר דהתם ליכא תו שום דחיה: **ורבנן.** דנפקא להו דתגלחת דמצורע בתער מזקנו כדלעיל ראשו למה לי דבשלמא לר"א איצטריך ראשו למילף מיניה דתגלחת דמצורע בתער אלא לרבנן למה להו ראשו: **מיבעיא** להו למדחי לאו דהקפה אף במצורע שאין נזיר דאיצטריך קרא לומר דדחי לאו דהקפה: **דתניא לא תקיפו פאת ראשכם יכול אף מצורע כן.** והא דכתב וגילח את כל שערו [חוץ] מפאת הראש או כשמירט פאת ראשו ת"ל ראשו מיותר דכתיב במצורע לאשמועינן

מסורת הש"ס

א) שבת קלג. לקמן נח. יבמות כ: מנחות מ., ב) לקמן נח. יבמות ה., ג) [לקמן נז: נח.], ד) גי' א"מ השחתת זקן, ה) גי' א"מ דהשחתה, ו) גי' א"מ השחתה, ח) [דף כא.], ט) [דף מ סוע"א], י) גי' א"מ לגבי מצורע.

נוסחת הריב"ן

א] מקיים נמי: ב] יכול אפילו לנזיר מצורע כן שלא יעבור תער על ראשו מ"ל כו': ג] מדאיצטריך:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ותו אי וכו' מדלא כתב ביה תער אמינא כצ"ל ותיבת הוה נמחק: (ב) ד"ה ראשו וכו' וה"נ ההוא גילוח דאסירי גבי נזיר: (ג) ד"ה סד"א וכו' מלוה קעביד אמינא כצ"ל ותיבת הוה נמחק: (ד) בא"ד והכא נמי כיון דאפשר וכו' דלא אסרה תורה בנזיר אלא בתער ואימא דבתער כלל לא אלא לאו כצ"ל ותיבת קמ"ל נמחק: (ה) בא"ד ור' אליעזר לא מצי יליף דמצורע וכו' המעבירין הס"ד ואח"כ מ"ה ורבנן האי ראשו וכו' מן המורה הס"ד ואח"כ מ"ה להכי כתב וכו' הקפה הס"ד:

גליון הש"ס

גמ' כר"ל דאמר. עיין תשובת שאגת אריה סי' לו:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה סד"א וכו' דלא אסרה תורה הקפת. תי' הקפת נמחק וכ"ב גילוח. א"מ ועיי"ש: ב] תוס' ד"ה (דף הקודם) דמצוה דטעון תער לתגלחתו בכלל נזיר כצ"ל: ג] ד"ה ותו אי ס"ד וכו' ולא ידחה לאו דהשחתת זקן ומש"ה היה כצ"ל: ד] ד"ה ופריך כדלעיל וכו' קמ"ל. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד ומשני וכו' מדלא כתיב היתר תער בפירוש. נ"ב ע' א"מ:

הגהות התוספות

1. צ"ל לן. 2. צ"ל מת"ל ראשו. 3. צ"ל שערו. 4. תיבת דנזיר נמחק. 5. צ"ל דס"ל. 6. כאן טעות המתחלפות ונשמטו כמה תיבות בדפוסים שלנו וכצ"ל מדלא כתיב תער כדרשב"ל. כלומר יאסר לו לגלח בתער כיון דלא כתיב היתר תער כו'. כן הוא בס"י. 7. בס"א ולא. 8. צ"ל במקיף.

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"ג מהל' עבודת כוכבים הל' ו ופ"י מהל' נזירות הלכה טו:
נט ב מיי' פ"ז מהל' נזירות שם:
ס ג מיי' פי"א מהל' טומאת צרעת הל' א סמג עשין רלו רלח:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֵת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שְׂעָרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר: ויקרא יד ט
2. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה
3. לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ: ויקרא יט כז

מוסף רש"י

אם אתה יכול לקיים את שניהם. כגון לבן לפשתן בסדין מקיים עשה דציצית ולאו דכלאים (מנחות מ.). ואם לאו. כגון תכלת דאי אפשר בשל פשתן, יבא עשה. דציצית וידחה את לא תעשה (שם). ראשו מה ת"ל. בראשו למצורע נמי קאי (יבמות ה.). יכול אף נזיר מצורע כן. שנגעהו מצרעתו בתוך ימי נזירותו לא יעביר תער על ראשו (לקמן נח.).

פי' הרא"ש

ותו אי ס"ד אי עביד במלקט וברהיטני מצוה קא עביד מדלא כתיב תער כר"ל. כלומר אי לאו עיקר מצוה בתער לא דחי לאו דהשחתת זקן כיון דאפשר לקיים שניהם כדר"ל **דאמר כל מקום שאתה מוצא עשה** ול"ת **אם אתה יכול לקיים** שניהם מוטב **ואם לאו יבוא עשה וידחה את** ל"ת. אלא ע"כ מדאצט' זקנו לומר דדחי א"כ לקיים מצות תגלחת מצורע אלא בתער. **ור' אליעזר מאי טעמא** מהיכא יליף דתגלחת מצורע בתער דמזקנו לא מצי למילף דהשחתת זקן שייכא אף בשאר מעבירים: **ראשו** מה ת"ל מאחר דכתיב במצורע כל שערו מה הוצרך לפרוט ראשו: **יכול אף בנזיר מצורע כן.** לא יגלח ראשו: **ת"ל ראשו** ולק' ריש פ' ב' נזירים דייק תלמודא אמאי לא מוקמינן ראשו למדחי לאו דהקפת ראש כל אדם דלית ביה אלא לאו גרידא ומנ"ל לאוקומי לנזי' דאיכא תרי לאוי. ומדאצטריך ראשו למדחי לאו דנזיר אלמא תגלחת מצורע דוקא בתער דר"א לא מיחייב בנזי' בשאר מעביר': **למימרא אפילו בתער.** אם ירצה:

מצורע נמי מיחייב. אם הוא נזי': ומשני אם איתא דאין תגלחת מצורע דוקא בתער לא דחי כיון דאפשר במלקט ורהיטני ולקיים שניהם כדר"ל: **ורבנן האי ראשו מאי דרשי ביה.** כיון דמזקנו ידעינן דתגלחת מצורע בתער: מבעי להו למדחי **לאו דהקפה.** יכול אף מצורע כן ונקיים קרא דכל שערו היכ' דנמרטו פאות ראשו. ותיפוק לי מזקנו דשמעינן מיניה דעשה דוחה את ל"ת: **צריכי** דאי כתיב זקנו ולא כתיב ראשו ה"א הקפת כל הראש לאו שמה הקפה. דעיקר איסור הקפה בנוטל פאות הראש ומניח שאר דהיינו משוה צדעיו לאחורי אזניו להכי כתב רחמנא ראשו למידק

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ואי כתב ראשו ולא כתב זקנו הוה אמינא משמע תרתי דאתי עשה ודחי את לא תעשה ומשמע (א) דהקפת כל הראש שמה הקפה ואכתי בתער מנלן להכי כתב רחמנא זקנו ור"א [א] דאתי עשה ודחי את לא תעשה מנליה יליף מגדילים דתניא [1] לא תלבש שעטנז (א) הא

לאשמועינן דעשה דוגילח דמצורע דחי לאו דהקפת הראש: (ב) ואיצטריך למיכתב זקנו [וראשו] דאי כתב רחמנא זקנו ולא כתב ראשו ה"א דהקפת כל הראש [לא שמיה] הקפה דעיקר איסור הקפה דכתיב לא תקיפו פאת ה"א היינו דוקא כשנוטל הפאות לבד כדאמר בעלמא איזו היא הקפה זה המשוה צדעיו לאחורי אזנו ופדחתו פי' צידעא הוא השער הרבה וגדל[1] סמוך לאזנים ומאחורי אזניו חלק הוא ואין שם שער וכן בפדחתו אין שער וכשנוטל אותם שבצדעיו דהיינו פאת הראש ויהיה חלק שער[2] נמצא שהוא שוה לאחורי אזניו ופדחתו והא כ"ע מודו שהוא בלאו ופליגי במגלח כל הראש וגם הפאות דאיכא למ"ד שמה הקפה ואיכא למ"ד לא שמה הקפה: **להכי כתב רחמנא ראשו.** לגלות לן דהקפת כל הראש שמה הקפה כיון דדחי עשה דוגילח ראשו ללאו דהקפה ש"מ הקפה היא: **ואי כתב רחמנא ראשו ה"א משמע תרתי.** כלומר אף כי משמע תרתי דמשמע דעשה דחי לא תעשה ומשמע נמי דהקפת כל הראש שמה הקפה [ואכתי][3] בתער לא ידעינן שיהא גילוח דמצורע דוקא בתער שהרי אהקפת פאת ראש חייב אפילו במספרים שלא בתער שלא הוזכר תער בקרא אלא לא תקיפו סתמא: כתב רחמנא זקנו. מינה דרשי רבנן לעיל דתגלחת דמצורע דוקא בתער הלכך צריכי תרתי ראשו וזקנו ואי קשיא לרבנן היכא דהוא נזיר ומצורע דאיכא בראשו דנזיר תרי לאוין ועשה לאו דתער לא יעבור ועשה דגידול פרע ולאו דהקפה מנא להו לרבנן דדחי עשה דגילוח דמצורע לכל הנהו וצ"ל הכל נפקא להו מראשו דמקרא מלא דבר הכתוב לא שנא הוא נזיר ולא שנא אינו נזיר ועוד כיון דגלי לן בזקנו דדחי עשה דגילוח לאו ועשה דכהנים לאו דהשחתת זקן ועשה דקדושים תהיו[4] הוא הדין שידחה ב' לאוין ועשה דאין סברא להם לחלק בין לאו אחד לשני לאוין והכי איכא תנא לקמן [ג] (דף נח.) [בגדילים] דלא מפליג בין לאו אחד לשני לאוין ואע"ג דלאו ועשה [דכהנים] אינו שוה בכל ה"נ לאו ועשה דנזיר [ד] [ולאו] דהקפה אינו שוה בכל אלא בנזירין ואנשים לאו דהקפה[5] ולקמן בפרק שני נזירים (שם) חשיב לאו דנזיר שוה בכל ועביד צריכותא [ה] דנזיר מכהנים לא אתי שכן ישנו בשאלה וא"ת לר"א כיון דמוקי ראשו לראשו דנזיר ולמימר דעשה דגילוח דחי לאו דתער לא יעבור [וגם] עשה דגידול פרע מאי איצטריך תו [זקנו] לר"א דעשה דגילוח דחי לאו דכהנים דהשחתת זקן [ועשה] דקדושים [תהיו][6] תיפוק ליה מראשו דאיכא[7] למיפרך מה לראשו דנזיר שכן ישנו בשאלה ועוד מה לכהנים שכן ריבה בהן הכתוב מצות יתירות ולכך לא ידחה עשה דגילוח לאו ועשה דכהנים וכ"ת לכתוב זקנו ולשתוק מראשו דראשו[8] איצטריך לר"א לאגמורי לן דמצות גילוח דמצורע הוי דוקא בתער ולא בשאר משחיתים כדאמר לעיל: **השתא** [ו] (פ"ק) משמע הכא בסוגיא דידן דהקפת הראש הוי אפילו בלא תער וכן איתא בת"כ זאת תהיה תורת המצורע ראשו מה ת"ל לפי שיש בזקן משא"כ בראש ובראש משא"כ בזקן שהראש אסור במספרים והזקן מותר והא דתניא בתוספתא (דמכות פ"ג) חייב שתים אחת לצידעא מכאן ואחת לצידעא מכאן ואינו חייב עד שיקיפנו בתער היינו כעין תער ובמכות (דף כ:) נמי דקאמר משוה צידעיו לאחורי אזנו ופדחתו נמי היינו כעין תער ואפילו במספרים והיא דת"כ איכא למדחי דע"כ לאו באיסור הקפת הראש מיירי אלא בנזיר דאסור לגלח ראשו תוך ימי נזרו ואף במספרים למ"ד לעיל לרבות כל מעבירין והכי מוכחא סיפא דהתם דתנא בו והראש מותר לכל אדם והזקן אסור לכל אדם ואי בהקפת הראש איירי איך מותר ראש בכל אדם אלמא בנזיר מיירי וקאמר דתגלחת [ז] אינו מותר בכל אדם שאינם נזירין ומיהו צריך ליזהר שלא ליטול פאת הראש אפילו במספרים דשפיר איקרו כעין תער וכן נהגו העולם כשמגלחין התינוקות לשייר בצדעיהן הרבה שערות: **ור"א** דאתי עשה ודחי לא תעשה מנא ליה. וא"ת וליתי מראשו וזקנו דדחי עשה אפילו לאו ועשה וכ"ת דמה להנך שכן לאו שאינו שוה בכל הוא דלאו דזקנו ליתא בנשים כדאמר פ"ק דקידושין (דף לה:) א"כ גם לרבנן תיקשה מנלן דבעלמא עשה דחי לא תעשה ואומר הר"פ דמש"ה פריך לר"א דמוקי להאי ראשו משום נזיר דאיכא לאו ועשה וא"כ [ח] [צריך][9] מקרא אחרינא דאל"כ לא מצי לאוקמי לקרא דראשו ללא תעשה ועשה אלא בלאו גרידא וקראשו דאינש דעלמא למידחי לאו דהקפה כמו שרבנן מעמידין אותו לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה וזקנו לאשמועינן דאפילו לאו ועשה דחי ואי לא הוה [כתיב ראשו לא הוי] ידעינן דהקפת כל הראש שמה הקפה קמ"ל ראשו. ובתוספות אחרינא מפרש הכי לר"א עשה דדחי לא תעשה מנא ליה מדמוקי זקנו לעיל בכהן מצורע ודחי עשה דגילוח לאו ועשה דכהנים לאו דזקן ועשה דקדושים תהיו[10] אלמא פשיטא ליה לר"א בעלמא דעשה דחי לאו גרידא דאל"כ מנא ליה לאוקמיה בכהן לוקמיה בזקן דישראל דמצורע ולאשמועינן דעשה דגילוח דמצורע דחי לאו דהשחתה דישראל אבל בכהן מצורע דלמא לא דחי לאו ועשה דכהנים דקדושים[11] דבשלמא לרבנן דמוקמי ראשו דמצורע למימר דעשה דגילוח דחי לאו דהקפת הראש [ט] א"כ ה"ה דעשה דמצורע דחי לאו דפאת זקן והלכך לישראל וכו'[12] והר"ס אמר דלרבנן ניחא דמצינו למימר דראשו אם אינו ענין לשאינו שוה בכל דנפקא לן מזקנו אפילו לאו ועשה שאינו שוה בכל תניהו ענין ללאו השוה בכל ואל תתמה דהלא שפיר אצטריך ראשו לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה דאיכא למימר [מסברא] נפקא ליה וכוזה[13] תמצא הסוגיא חלוקה ריש שני נזירין (לקמן דף נח. ושם) דמעיקרא בעי הש"ס למימר דמוקי ראשו להקפת ראש גרידא לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה ובתר הכי צ"ל בכלל הסוגיא דהקפת כל הראש שמה הקפה לרווחא[14] דמלתא אמרה הש"ס הכי את"ל דשפיר נפקא לן דעשה דוחה לא תעשה מגדילים אכלאים [אתי[15] ואי] אתי גדילים לכדרבא כדאמר במסכת יבמות (דף ד:) שקיל[16] הש"ס [י] דהא לרבנן שפיר נפקא דעשה דוחה לא תעשה באם אינו ענין ואז נאמר דהקפת כל הראש שמה הקפה[17] כדמסיק ריש פרק שני נזירין אבל לר"א דמוקי ראשו לנזיר מצורע וגם זקנו אתא לכהן אי גמרינן מנייהו נאמר [כ] דפליגי[18] דעשה דוחה לא תעשה ועשה אבל[19] לר"א צ"ל ע"כ דנפקא ליה דעשה דוחה ל"ת גרידא בכל לאו כהאי דחי לא תער מנא ליה במצורע דחי מראשו דלמא לאו למדחי נזיר דאית ביה תרי לאוי [ג] דהקפת דנזיר אלא לאו דהקפה גרידא [ד] אלא דס"ל השתא להש"ס דפליג ר"א [ואמר] הקפת כל הראש לא שמה הקפה אלא משום דאיכא למפרך כדפרישית בריש מסכת יבמות (דף ה. ושם) מה לכהן שכן אינו שוה בכל נזיר יוכיח מה לנזיר שכן ישנו בשאלה [ל] ואיצטריך תרוייהו ואכתי דעשה דחי לא תעשה השוה בכל מנליה: **יליף** מגדילים. דסמכיה רחמנא ציצית לכלאים למימר דעשה דציצית דחי לא תעשה דכלאים ובהכי ניחא בריש[20] מסכת יבמות לא מצי הש"ס למיפשט דעשה דוחה לא תעשה גרידא השוה בכל מראשו וזקנו והכא פשיטא לרבנן דדחי בלא גדילים והשתא ניחא ליה[21] דסוגיא דשמעתין דיבמות דבעי למימר דאיצטריך קרא לראשו דהקפת ראש שמה הקפה ולהכי ליכא לאוכוחי דעשה דוחה לא תעשה באם אינו ענין [אבל][22] [מ] ריש סוגיא דפרק שני נזירין סבר[23] הקפת כל הראש שמה הקפה מסברא: אמר

עין משפט נר מצוה

סא א מיי' פ"ז מהל' נזירות הלכה טו ופ"ג מהל' ציצית הל' ו ופ"ו מהל' יבום הל' י ופ"א מהל' מילה הל' ט ופ"י מהל' טומאת צרעת הל' ה סמג עשין כח טוש"ע י"ד סי' רסו סעיף א:

תורה אור השלם

1. לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו: גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ: דברים כב יא, יב

נוסחת הריב"ן

א] בכ"י כתוב כאן גליון. ורבנן כו': ב] כדמפורש כו' מפי המורה:

הגהות התוספות

1. צ"ל דגדל. 2. צ"ל בלא שער. 3. צ"ל אכתי. 4. צ"ל יהיו. 5. תיבות לאו דהקפה נמחק. וצ"ל ומיהו לקמן כו'. 6. צ"ל יהיו. 7. צ"ל וי"ל דאיכא כו'. 8. בס"א ראשו. 9. צ"ל וא"כ אית ליה עשה דוחה ל"ת ותיבת צריך נמחק. 10. צ"ל יהיו. 11. תיבת דקדושים נראה מיותר או אפשר דצ"ל לאו דכהנים ועשה דקדושים. 12. צ"ל והלכך לישראל לא צריך דנפקא ליה מראשו להכי אוקמיה בזקן כהן. 13. בס"א וכזה. 14. צ"ל מסברא ולרווחא דמלתא כו'. 15. צ"ל דלכלאים אתי אבל אי אתי גדילים כו'. 16. צ"ל שקיל וטרי. 17. צ"ל הקפה מספרא. 18. תיבות נאמר דפליגי נמחק. וצ"ל הרי ניגמר בעלמא. 19. מכאן ועד סה"ד עי' הגהות הב"ר על דיבור זה. 20. צ"ל דברים. 21. תיבת ליה נמחק. 22. תיבת אבל נמחק וצ"ל כמו. 23. צ"ל והכא סבר.

פי' הרא"ש

דהקפת כל הראש שמה הקפה: **ואי כתב רחמנא ראשו ה"א משמע תרתי וכו'** כלומר אף על גב דשמעינן מינה תרתי דאתי עשה ודחי ל"ת והקפת כל הראש שמה הקפה **אכתי תער מנ"ל.** דעל הקפת פאת הראש בין בתער בין שלא בתער מיחייב. **להכי כתב רחמנא זקנו** דשמעינן מינה דתגלחת מצורע בתער ומכאן יש ללמוד דאסור להקיף צדעיו אף במספרים. ומיהו דוקא כשנטלן סמוך לראש דהכי משמע לישנא דאמר במכות המשוה צדעיו לאחורי אזניו. א) ובתוספתא נמי תניא חייב ב' א' לצדעיו מכאן וא' לצדעיו מכאן ואינו חייב עד שיקיפנו בתער והיינו כעין תער וע"כ הורגלו להניח צדעיו מלגלח: **ור"א דאתי עשה ודחי ל"ת מנא** ליה דראשו אצטריך לגלוח מצורע בתער. ומהיכן אתי ליה דחייה. מגדילים תעשה לך דאתי עשה דגדילים ודחי ל"ת דלא תלבש שעטנז וכו'

מסורת הש"ס

א) [לקמן נז: נח.], ב) שייך לע"א, ג) צ"ל דהקפה ודנזיר, ד) צ"ל ולא,

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו הא גדילים: (ב) רש"י ד"ה ואי כתב וכו' דלא תקיפו פאת כצ"ל ותיבת את נמחק דהיינו תער הס"ד ואח"כ מ"ה ור"א וכו': (ג) ד"ה ורבנן וכו' לאו דכהנים נ"ב ואם תאמר למאי דמסני יליף מגדילים זקנו למה לי י"ל דאי מגדילים הוה אמינא דוקא גדילים אבל כהנים לא דכיון דריבה בהן הכתוב מצות יתירות חמור טפי דלא אתי עשה דגילוח מצורע וידחה ל"ת דכהנים:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ורבנן וכו' דדרש ר"א ראשו וגמר גזירה שוה. תי' גזרה שוה נמחק ונ"ב עי' א"מ: ב] ד"ה ור"א דאתי עשה וכו' מה לנזיר שכן ישנו בשאלה ועוד אי וכו' כצ"ל א"מ: ג] תוס' ד"ה ואי כתב רחמנא וכו' איכא תנא לקמן דף נח בגדילים. תי' דף נח בגדילים נמחק. ונ"ב דף מח ע"ב. א"מ: ד] בא"ד ה"נ לאו ועשה דנזיר והקפה אינו שוה בכל אלא דנזירין וכו' מיהו לקמן ריש פרק שני וכו' כצ"ל: ה] בא"ד ועביד צריכותא דנזיר מכהנים לא אתי. נ"ב עי' א"מ: ו] ד"ה השתא פ"ק. תי' פ"ק נמחק ונ"ב ע"ב. א"מ: ז] בא"ד אלמא בנזיר מיירי וקאמר דתגלחת אינו מותר. תי' אינו נמחק: ח] ד"ה ורבי אליעזר וכו' דאיכא לאו ועשה וא"כ צריך. תי' צריך נמחק. ונ"ב ע"כ לאו גרידא. א"מ: ט] בא"ד דחי לאו דהקפת הראש א"כ ה"ה דעשה דמצורע דחי לאו דפאת זקן והלכך לישראל וכו'. מן תי' א"כ עד וכו' נמחק. ונ"ב והלכך לישראל לא איצטריך א"כ משו"ה זקנו בא דעשה דמצורע דחי לאו דפאת זקן ועשה דקדושים כצ"ל. א"מ: י] בא"ד ואי אתי גדילים לכדרבא וכו' שקיל הש"ס דהא. תי' דהא נמחק ונ"ב דאי הכי וכו' דהקפת כל הראש שמה הקפה מסברא כצ"ל: כ] בא"ד אי גמרינן מינייהו נאמר דפליגי דעשה דוחה לא תעשה ועשה אבל לר"א צ"ל ע"כ דנפקא ליה דעשה דוחה לא תעשה גרידא בכל. מן תי' דפליגי עד בכל נמחק ונ"ב דבעלמא עשה דוחה לא תעשה ועשה צ"ל ע"כ דנפקא ליה דעשה דוחה לא תעשה גרידא כצ"ל א"מ ויעוש"ה: ל] בא"ד ואיצטריך תרוייהו. נ"ב עי' א"מ: מ] ד"ה יליף מגדילים וכו' באם אין ענין אבל ריש. תי' ריש נמחק ונ"ב הכא ומסקנת כצ"ל. א"מ:

א) אולי צ"ל והא דתניא בתוספתא חייב שתים. וכ"ה בתוס' ד"ה השתא:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אמר מר וכו' או ששיירו שתי שערות לא עשו ולא כלום וכו' זאת אומרת דרובו כבולו דאורייתא. מדגלי רחמנא גבי נזיר ביום השביעי יגלחנו דלא איצטריך דככר כתיב וגילח אלא לאשמועינן דבעינן תגלחת מלוה שלימה שלא שיירה כלום: הכא הוא דבעי כולו

א הא גדילים תעשה לך מהם: אמר מר וכולם שגילחו שלא בתער או ששיירו שתי שערות לא עשו ולא כלום אמר רב אחא בריה דרב איקא זאת אומרת א] א) רובו ככולו מדאורייתא ממאי מדגלי רחמנא גבי נזיר 1 ביום השביעי יגלחנו הכא הוא דעד דאיכא כולו ב הא בעלמא רובו ככולו מתקיף לה ר' יוסי ברבי חנינא האי בנזיר טמא כתיב ג מחכו עלה במערבא ב מכדי נזיר טמא דבתער מנלן מנזיר טהור יליף ליתי נזיר טהור ולילף מנזיר טמא מה טמא כי שייר שתי שערות ולא כלום עבד הכא נמי כי שייר שתי שערות ולא כלום עבד בעי אביי ב נזיר שגילח ושייר שתי שערות צמח ראשו וחזר וגילחן מהו מי מעכבי או לא ג בעי רבא נזיר שגילח והניח שתי שערות וגילח אחת ונשרה אחת מהו א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא ג גילח שערה שערה קא מיבעי ליה לרבא אלא אימא נשרה אחת וגילח אחת מהו א"ל (א) גילוח אין כאן שער אין כאן אי שער אין כאן גילוח יש כאן ה"ק אע"פ ששער אין כאן ד מצות גילוח אין כאן:

מתני' ד) ה נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק:

גמ' חופף ומפספס מני ר"ש היא ו דאמר ז דבר שאין מתכוין מותר ב] אבל לא סורק אתאן לרבנן רישא ר"ש וסיפא רבנן אמר רבה כולה ר"ש היא כל הסורק להסיר נימין מדולדלות מתכוין:

מתני' ו רבי ישמעאל אומר ז לא יחוף באדמה מפני שמשרת את השער:

גמ' איבעיא להו מפני שהיא משרת את השער תנן או דלמא מפני המשרת תנן למאי נפקא מינה כגון דאיכא אדמה דלא מתרא אי אמרת ח מפני שהיא משרת תנן היכא דידעינן דלא מתרא שפיר אלא אי אמרת מפני המשרת כלל כלל לא תיקו:

מתני' ז) ט נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת י היה מגלח כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוא מגלח חייב על כל אחת ואחת כ היה מטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוא מטמא חייב על כל אחת ואחת:

גמ'

הא גדילים תעשה לך. וקא דחי לאו דלא תלבש שעטנז: **אמר רב אחא בריה דרב איקא.** מדקתני או ששיירו שתי שערות לא עשה (ב) כלום זאת אומרת דרובו חשוב ככולו מדאורייתא דמדכתב הכא וגילח את ראשו ביום השביעי ולא מיצטריך ליה א) למיכתב ביום השביעי יגלחנו ב] לומר דלא חשיב גילוח עד דאיכא כולו שיער מגולח מכלל מדאיצטריך ליה קרא לאשמועינן דליגלח כולו דאי לאו האי קרא הוה אמינא דרובו סגי ליה דרובו ככולו דאורייתא: **האי.** ביום השביעי יגלחנו בנזיר טמא הוא דכתיב אבל בנזיר טהור לא כתיב אלא וגילח את ג] שער ראש נזרו דלא משמע ליה הכי: **מחכו עלה במערבא.** אהא אתקפתא דר' יוסי בר' חנינא: ג] (ג) **דמכדי נזיר טמא דבתער מנלן מנזיר טהור יליף.** ד] מדכתיב ביה תער אי לרבי כדאית ליה ולת"ק כדאית ליה וכדלעיל(א) וה"ה נמי דליתי נזיר טהור מנזיר טמא מה נזיר טמא ה] כו' והכא הוא דגלי רחמנא כולו הא בעלמא רובו ככולו וכדרב אחא בריה דרב איקא. וא"ת ליגמר מיניה הא לא אפשר משום דהוו להו נזיר ומצורע שני כתובין כאחד: **ולמה ראשו וחזר וגילחן.** נמי לאותן ב' שערות: **מהו.** מי אמרינן כיון דמעיקרא כי שייר אותן שתי שערות לא עשה ולא כלום השתא נמי כיון דהדר ולמח לא עשה ולא כלום (ד) דכמאן דמגלח שתי שערות ו] מעיקרן דמי ומעכבי או דלמא כיון דהשתא קא מיגלח להו להאי דהדר למח לא חיישינן ולא מעכבי: **גילח שערה** (ה) **קמיבעיא ליה לרבא.** פשיטא דכיון דגילח את כל ראשו לבר מהנך ב' שערות דכי הדר גילח אחת מהן ונשרה חבירתה שפיר ז] דקאזיל ומיגלח כי אורחיה כמאן דאזיל ומגלח ח] שערו ולההיא דנשרה מאי הוה ליה למיעבד: **אלא אימא נשרה אחת וגילח אחת קמבעיא ליה.** מי אמרינן כיון דכל שערו גילח חוץ משער אחת שפיר דמי דהא לא שייר שתי שערות בלא גילוח או דלמא כיון דמעיקרא שייר לו שתי שערות לאו כלום עבד וכי חזר וגילח אחת לאחר נשירתה דחבירתה נמי לאו כלום עבד דכיון דלא הוי השתא בראשו אלא שערה אחת לא איקרי גילוח וכנשרו שניהם דמי דכי היכי דאם גילח ושייר שערה אחת שפיר גילח דשערה כנטולה דמי הכי נמי כי נשרה אחת משעת נשירותה הויא חבירתה כנטולה וכי חזר וגילחה לאו כלום עבד דכנטולה דמיא: **א"ל.** אי אמרת גילוח אין כאן (ו) דדמי ליה כמי שיש שיער בכאן ד]: **[הכין] קאמינא [אף על פין] ששיער אין כאן מלות גילוח אין כאן.** ומיהו בדיעבד שפיר דמי: **מתני' נזיר חופף ומפספס.** חופף כמו חופף עליו כל היום (דברים לג) לשון מגרד ובלע"ז פרי"ר: **מפספס.** שמפריד שערותיו זו מזו. אבל לא ט] במסרק: **גמ' אתאן.** לר"י דאמר דבר שאין מתכוין אסור: **להסיר נימין המדולדלים.** מן הראש אבל עדיין לא נעקרו לגמרי וכיון דמתכוין להסיר כי סורק במסרק הוה ליה דבר שמתכוין ואסור: **אי אמרת מפני המשרת תנן כלל כלל לא.**

הא בעלמא רובו ככולו. אומר הר"ס ה] דבעלמא קיימי מיהו פאת זקן אמר[1] סוף פרק המצניע (שבת דף צד:) דמלא פי הזוג מיחייב דמשמע[2] פורתא: **מתקיף** לה ר' יוסי בר' חנינא **האי בנזיר טמא כתיב.** [דכתיב ביום השביעי יגלחנו] דמשמע כולו ובריית' משתמעא אף בנזיר טהור שיהא שתי שערות מעכבות: **מחכו** עלה במערבא. בפ' קמא דסנהדרין (דף יז:) אמר מחכו עלה במערבא ו] היינו ר' יוסי בר' חנינא והכא אשכחן מחכו על דבריו: **מכדי** נזיר טמא [דבתער מנלן] מנזיר טהור יליף (דבתער) וליתי נזיר טהור ולילף מנזיר טמא דשתי שערות מעכבות: **נזיר** שגילח ושייר ב' שערות. ובאותה שעה לא ז] גילח יפה ואח"כ המתין לגלח שתי שערות עד אשר [צמחו שער] ראשו וחזר וגילחן לאותן שתי שערות לבד מי אמרינן אותו תגלחת שתי שערות לא כלום הוא [הואיל] וכשגילחן ראשו מלא שער: **נזיר** שגילח והניח שתי שערות וגילח אחת ונשרה אחת. כלומר השניה מהו מי אמרינן כיון דלא גילח שתי שערות לאו גילוח הוא ששתי שערות אית בהו שיעור גילוח או דלמא השתא מיהא לאו איכא שער כלל: **אמר** [ליה] רב אחא מדפתי לרבינא גילח שערה[3] מבעיא ליה לרבא. בתמיה כלומר הא ודאי גילוח הוי כיון שבא[4] לגלח הוי שיעור גילוח: **אימא** נשרה אחת וגילח אחת. כשבא[5] לגלח ח] שיער ה"ג רש"י מי אמרינן השתא מיהא שיער [אין כאן ט] א"ל] גילוח אין כאן שיער אין כאן י]: **אי שיער אין כאן יש כאן גילוח ה"ק אע"פ ששיער אין כאן מצות גילוח [אין] כאן.** הואיל דתגלחת ראשונה שייר ב' שערות ובתגלחת זאת לא היה רק שער א':

מתני' **נזיר** חופף ומפספס. פרי"ר בלע"ז שיחוף ראשו בנתר ובאדמה אף כי פעמים שמשיר שיער דבר שאין מתכוין הוא ומותר לר' שמעון: ומפספס. שמבדיל שערות זו מזו אף כי פעמים שמשיר: **אבל** לא סורק. בגמ' משמע[6] דסתם סורק מתכוין להסיר השער[7]:

ר"י אומר לא יחוף. כדאמר בגמ': **[כל** הסורק] להסיר נימין המדולדלות. שאינן מחוברות יפה ונוחין להנתק: **[מפני** שהיא] משרת תנן. לא יחוף ט) אותו באדמה[8] מין שמשרת דוקא: או דלמא מפני המשרת. דכל אדמה גזרינן אטו אותה דמשרת: **נזיר** שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה. שהתרו בו על כל פעם ופעם שהוא שותה חייב על כל אחת ואחת וכמו כן תגלחת וכן טומאה כדמפרש ואזיל:

אמר

דמשמע לא יחוף בשום אדמה גזירה שאינה משרת מפני המשרת:

מקרא

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ג מהל' ציצית הלכה ו:
סג ב ג ד מיי' פ"ח מהל' נזירות הל' ז וע"ש בכ"מ:
סד ה מיי' פ"ה מהל' נזירות הלכה יד:
סה ו מיי' פ"א מהל' שבת הלכה ה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שלז סעיף א:
סו ז ח מיי' פ"ה מהל' נזירות הלכה יד:
סז ט מיי' שם הלכה י סמג לאוין רמב:
סח י מיי' שם הלכה יג סמג שם:
סט כ מיי' שם הלכה טז ופ"ג מהל' אבל הל' ז:

תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: במדבר ו ט

נוסחת הריב"ן

א] למיהדר ומכתב: ב] דהא אמר: ג] את כל שער: ד] דכתיב: ה] כלו: ו] מעיקרא: ז] שפיר דמי: ח] שערה שערה: ט] סורק:

גליון הש"ס

גמ' הא בעלמא רובו בכולו. עי' חולין דף יט ע"א ונדה דף כט ע"א: שם מכדי נזיר טמא דבתער מנלן. כלקמן דף מה ע"א:

הגהות התוספות

1. צ"ל שיעורו אמר. 2. צ"ל דפאת משמע. 3. צ"ל שערה שערה. 4. צ"ל דבשעה שבא. 5. צ"ל דהשתא כשבא. 6. צ"ל מפרש. 7. צ"ל נימין. 8. צ"ל באותו מין אדמה.

לעזי רש"י

פרי"ר [פריי"ר]. שפשוף.

פי' הרא"ש

מדגלי רחמנא גבי נזי' ביום השביעי יגלחנו ולא איצטריך דכבר כתיב וגלח את ראשו אלא לאשמועינן דבעינן תגלחת שלימה שלא ישייר כלום הא בעלמא רובו ככולו. **האי בנזיר טמא כתיב** האי יגלחנו דמשמע כולו ומתני' קתני אף בנזיר טהור ב' שערות מעכבות: **נזיר שגלח ושייר ב' שערות.** ונמצא שלא קיים מצות גילוח דב' שערות מעכבות בו: **צמח ראשו.** אותן שערות חזרו וצמחו: וחזר וגלח אותן ב' שערות ששייר בגילוח הראשון מי אמרינן הרי גלח כל שערותיו באלו ב' התגלחות. או דלמא בפעם ראשונה לא גלח כיון דשייר ב' שערות והשתא נמי כיון דצמח שער ראשו לא מקרי גילוח מה שגלח ב' שערות: **וגלח א' ונשרה א'** מהו מי אמרינן כיון דלא גילח אלא א' לא קיים מצות גילוח. או דלמא כיון דבשעה שהתחיל לגלח היו לו ב' שערות קיים מצות גילוח: **גלח שערה שערה מבעי'** ליה. מלתא דפשיטא היא דקיים מצות גילוח כיון דבהתחלת התגלחת היה לו כדי גילוח: **אלא אימא נשרה א' וגילח א'** מהו דכשבא לגלח לא היה בו כדי שיעור גילוח: **א"ל גילוח אין כאן שער אין כאן. אי שער אין כאן גילוח יש כאן.** ה"ק אע"פ ששער אין כאן מצות גילוח אין כאן הואיל ובתגלחת הראשון שייר ב' שערות ועתה כשבא לגלח לא מצא ב' שערות לא קיים מצות גילוח: **נזיר חופף** פריי"ר בלע"ז חופף שערותיו בנתר ובאדמה. ואף אם הוא משיר שערות (דבק שערות) דבר שאין מתכוין הוה ומותר כר"ש: **ומפספס** מבדיל שערותיו זו מזו: **אבל לא סורק** דהוי פסיק רישיה כדמפרש בגמ' ורבי ישמעאל אומר אף לא יחוף באדמה דחשיב ליה פסיק רישיה: **נימין מדולדלות.** נימין שאינן מחוברות יפה ונוחין לינתק: **מפני שמשרת את השער תנן.** ולא אסר אלא אדמה המשרת: **מפני המשרת תנן** ואסר בכל מיני אדמה גזרה אטו אותה המשרת: **נזיר שהיה שותה יין כל היום.** ולא התרו בו אלא פעם א': **אל תשתה אל תשתה** שהתרו בו בין שתיה לשתיה: **חייב על כל שתיה**

מסורת הש"ס

א) הוריות ג: חולין יט. ע. נדה כט., ב) סנהדרין יז: וש"נ, ג) ב"ק קה., ד) שבת נ: פא:, ה) [שם מא: וש"נ], ו) מגילה כו:, ז) מכות כא. קדושין עז: חולין פב:, ח) [לט סוע"ב], ט) צ"ל באדמה אותו.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ליה (גילוח אין כאן שער אין כאן). תא"מ ונ"ב בפרק הגוזל קמא דף קה גרים שער אין כאן גילוח אין כאן: (ב) רש"י ד"ה אמר רב אחא וכו' עשה ולא כלום: (ג) ד"ה מחכו הד"א עם ד"ה דמכדי וכו' כתובין הבאין כאחד: (ד) ד"ה מהו וכו' ולא כלום דלאו כמאן: (ה) ד"ה גילח שערה שערה וכו' ומגלח שערה שערה ולהסיא: (ו) ד"ה א"ל אי אמרת גילוח אין כאן משמע דדמי ליה כמי שיש שיער בכאן הא קאמרת שיער אין כאן הס"ד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' זאת אומרת רובו ככולו מדאורייתא. דבכל התורה כולה רובו ככולו זולת היכא דגלי רחמנא להקפיד על כולו ועי' הוריות דף ג ע"ב אמר ר' יונתן מאה שישבו וכו' ובחיבורי הורה גבר סס וצ"ע ודו"ק: ב] שם אבל לא סורק אתאן לרבנן. נ"ב עי' א"מ: ג] רש"י ד"ה דמכדי נזיר טמא וכו' עד סופו. נ"ב עי' א"מ: ד] ד"ה אמר ליה וכו' כמי שיש שיער בכאן. נ"ב הא קאמרת אין שיער כאן כצ"ל א"מ: ה] תוס' ד"ה אמר מר וכו' דבעלמא קיימי מיהו פאת זקן. נ"ב עי' א"מ: ו] ד"ה מחכו עלה וכו' היינו ר' יוסי בר' חנינא. נ"ב עי' א"מ: ז] ד"ה נזיר שגילח וכו' לא גילחן יפה כצ"ל: ח] ד"ה אימא נשרה וכו' כשבא לגלח שיער ה"ג רש"י. תי' שיער ה"ג רש"י נמחק. וב"ב ליכא שיעור גילוח כצ"ל א"מ: ט] בא"ד השתא מיהא שיער אין כאן. נ"ב כאן מתחיל הדיבור א"ל. א"מ: י] בא"ד בסופו שיער אין כאן. נ"ב זהו דיבור אחד עם שלאחריו. א"מ:

מוסף רש"י

וגילח אחת. מהשתים ששייר, ונשרה השניה מהו. הוי גילוח או לא (ב"ק קה.). **גילח שערה שערה.** שגילח כל השערות אחת אחת, קא מיבעי ליה. בתמיה, כלומר הא ודאי גילוח הוי כיון שבשעה שבא לגלח האי שיור הוה ביה שיעור גילוח וגילח אחת ואע"פ שנשרה שניה גילוח הוא (שם). **אלא אימא נשרה אחת.** שכשבא לגלח אין כאן שיעור גילוח (שם). **נזיר חופף.** שערו בנתר וחול (שבת נ:) מחליק שערו (שם פא:) לשון שפשוף (מגילה כו.). **ומפספס.** מנפץ שערו, דכיון דלאו מתכוין מותר (שבת נ.). **אבל לא סורק.** במסרק דודאי משיר שער ומודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות, אבל חופף ומפספס פעמים שאינו משיר וכשמשיר דבר שאין מתכוין מותר (שם פא:). **אינו חייב אלא אחת כו' חייב על כל אחת ואחת.** כל הני חייב במלקות קא מיירי (קדושין עז:).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות